

det vilde fremkalde store Bæmseligheder med Hensyn til Administrationen for disse Foreninger, om man sit disse smaa Eiendomme ind under Foreningerne, kan jeg ikke erkjende det. Jeg tror ikke, at det har den fjerneste Betydning, thi den store Kreditforening, den største heri Landet, har Administration fælles for begge Dele, og der er aldrig nogen Bæmselighed. Det var den ene Grund, som den ærede Minister ansøgte. Den anden Grund var den, at Folk fra Landet kunde frygte for, at den Slags Eiendomme i Kjøbstæderne gave mindre Sikkerhed end de paa Landet. Jeg tror — og Enhver, der kjender Forholdene omkring i Provinserne, maa være af min Mening, — at det Modsatte er Tilfældet. Det skulde dog være forunderligt, om en mindre Eiendom, som laa i Nærheden af en Kjøbstad, ikke netop paa Grund deraf skulde i Længden kunne beholde sin Værdi, snarere end en lignende Eiendom, der laa uheldigt langt borte. Dernæst har den ærede Minister flere Gange hentydet til, at saa kunde der jo oprettes færre Foreninger for Kjøbstæderne med samme Diemed. Ja, det kunde maaske nok ske; men den ærede Landssthingsmand her ved Siden af har jo før anført, at der ikke er saa stort et Antal af den Slags Eiendomme, at der kan dannes en Forening for deres Vedkommende. Nei, man gaar dog vistnok nu allerede temmelig vidt med at sprede Kræfterne. Dpretter man for mange af den Slags Foreninger, fører det kun til, at man skaber en hel Mængde Administrationsudgifter, som man kunde spare, naar man samler Kræfterne mere, end det i Diebliffet ser ud til, at man er tilbøielig til. Det var til Unbefaling af det lille Vædringsforslag, som Mindretallet har tilladt sig at stille, at jeg har gjort disse Bemærkninger.

Udsig: Det er ikke min Hensigt at forlænge Diskussionen angaaende denne Sag, men der falder et Par Ytringer fra den høitærede Indenrigsministers Side, som jeg dog maa gjøre et Par Bemærkninger til. Jeg maa nemlig for det Første forvare mig imod, at jeg skulde have tillagt den høitærede Indenrigsminister den Hensigt med sit Lovforslag, at det skulde være et Middel til at fremme Hæbedyrkningen. Mine Ytringer gif netop ud paa, at efter den Forklaring, som fra ham var givet, syntes Lovforslaget nærmest beregnet paa Afhjælpning af den Trang, som var foranlediget ved, at de Paagjældende befinde sig under trykkede Forhold, men — jagde jeg — der var fra andre Sider fremkommet Ytringer om en anden Art af Trang, man vilde have afhjulpen ved denne Lov, nemlig at man vilde have, at der derigennem skulde tilveiebringes en bedre og sundere økonomisk Udvikling. Denne Opfattelse har jeg ikke tillagt den høitærede Minister. Ganste vist bemærkede han i sit Foredrag igaar — det hørte jeg nok — at Loven kunde

maaske ogsaa i andre Henseender end den af ham nævnte Hovedhensigt have sin Nytte, men mine Ytringer i den Henseende sigtede til Anskuelsen, der vare fremkomne fra andre Sider. Dernæst vil jeg tillade mig at gjøre en Bemærkning med Hensyn til, hvad den høitærede Minister yttrede om, hvad jeg skulde have sagt igaar angaaende de Krav, jeg tænkte mig, vilde blive stillede fra andre med Landarbejderne ligestillede Samfundsklasser. Det er ganske vist, at jeg i den Henseende udvalte mig noget usfuldstændigt. Jeg yttrede dengang, at jeg mente, at der, skjøndt Arbejderne i Kjøbstæderne ikke vilde være istand til at stille den Sikkerhed, som Arbejderne paa Landet vilde kunne stille, dog vilde kunne være andre Former at finde, under hvilke der kunde tilveiebringes Statshjælp til at stifte dem et godt Hjem, med vel omtrent den samme Sikkerhed for Staten som den, der vil erholdes ved den Foranstaltning, som her er Tale om. Det var ganske vist noget usfuldstændigt, jeg da yttrede mig. Den Tanke, der laa paa Bunden af mine Ord, var den, som jeg idag tillod mig nærmere at udføre, nemlig den, at der vilde kunne opstaa Krav fra Arbejderbefolkningen i Kjøbstæderne paa, ikke at Staten skulde være Bygge-entreprenuer, saaledes, som den ærede Ordfører forstod mine Ord — det var ingenlunde min Mening —, men paa, at Staten skulde ved sin Garanti paa lignende Maade støtte saadanne Foreninger, som satte sig til Opgave at stifte Kjøbstadarbejderne Boliger, saaledes, at det kunde blive muligt, at familige Arbejdere kunde nyde Godt deraf, ikke blot de enkelte Arbejdere, som de Foreninger, der stiftes ved private Midler, se sig istand til at hjælpe. Det var min Tanke, og jeg tror, at det vel lod sig tænke, at saadanne Foreninger, naar der stod solidarisk Ansvarlighed bagved, vilde kunne yde en Sikkerhed, som jeg ganske vist tror i Tidernes Løb vilde vise sig at være utilstrækkelig, men som dog efter Omstændighederne og navnlig i Nutiden vilde kunne anses for at være omtrent ligesaa god som den, der ydes gennem de Huse, der her er Tale om. — Den høitærede Indenrigsminister gjorde dernæst en Bemærkning med Hensyn til, hvad jeg havde ytret angaaende Statens Forpligtelse imod Individene, idet han yttrede, at her var der jo slet ikke Tale om Opfyldelsen af nogen Forpligtelse, som det enkelte Individ kunde kræve opfyldt; derved kommer jeg ogsaa til at tænke paa en Ytring, der fremkom fra et æret Medlem af Udvalget igaar, som mente, at jeg urigtigen havde talt om en Ret, som Loven tillagde det enkelte Individ ligeoverfor Staten; men det mener jeg, at man er fuldt berettiget til at sige, at der ved en Lov som den foreliggende tillægges det enkelte Individ en Ret overfor Staten, nemlig til — som jeg udtrykte mig — at erholde et Laan paa indtil Halvdelen af hans Eiendoms Værdi; thi Staten kan jo slet ikke negte et saadant Laan, forudsat,